



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS  
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

---

**СЪВЕТ НА ЕВРОПА**

---

**ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ЗА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА**

ВТОРО ОТДЕЛЕНИЕ

**ЮЗПЪНАР СРЕЩУ ТУРЦИЯ  
(AFFAIRE ÖZPINAR c. TURQUIE)**

*(Жалба № 20999/04)*

ВТОРО ОТДЕЛЕНИЕ

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

19 ОКТОМВРИ 2010 г.

*Това решение придобива окончателен характер при условията определени в член 44, параграф 2 от Конвенцията. Могат да бъдат извършени промени по формата.*

**По делото „Юзпънар срещу Турция“,**

Европейският съд за правата на човека (Второ отделение), съставен от следните съдии :

Франсоаз Тулкенс (Françoise Tulkens), *председател*,  
Иренеу Кабрал Барето (Ireneu Cabral Barreto),  
Дануте Йочиене (Danutė Jočienė),  
Драголюб Попович (Dragoljub Popović),  
Андраш Сайо (András Sajó),  
Ишъл каракаш (Işıl Karakaş),  
Гuido Раймонди (Guido Raimondi),

както и Франсоаз Еленс-Пасос (Françoise Elens-Passos), *заместник-секретар на отделението*,  
след провеждане на закрито заседание на 28 септември 2010 г.,  
постановява следното решение, прието на горепосочената дата :

**ПРОИЗВОДСТВО**

1. Делото е образувано по жалба (№ 20999/04) срещу Република Турция, подадена на 10 май 2004 г. в Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от турската гражданка г-ца Арзу Юзпънар („жалбоподателката“).

2. Жалбоподателката се представлява от Г. Демирташ Челик, адвокат в Анкара. Турското правителство („Правителството“) се представлява от негов служител.

3. Жалбоподателката твърди, че отзоваването ѝ от съдийска длъжност с решение на Висшия съдебен съвет след разследване на дисциплинарно нарушение представлява нарушение на правото ѝ на неприкосновеност на личния ѝ живот по смисъла на член 8 от Конвенцията. Тя посочва също и нарушения на членове 6, 13 и 14 от Конвенцията.

4. На 25 ноември 2008 г. председателят на Второ отделение решава да съобщи на Правителството за подадената жалба. На основание на разпоредбите на член 29, параграф 3 то взема решение за едновременно разглеждане на допустимостта и законосъобразността на жалбата.

**ФАКТИТЕ****I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

5. Жалбоподателката, г-ца Арзу Юзпънар, е турска гражданка родена през 1972 г., живуща в Анкара.

6. На 22 юли 1997 г. г-ца Арзу Юзпънар е назначена като съдия в Карачобан, Ерзурум. През 1999 г. е преместена в град Мерсин, район Гюлнар, където работи три години и половина.

**A. Разследване проведено от следователя**

7. В досието се вижда, че през май 2002 г. се води дисциплинарно разследване срещу един прокурор и двама съдии, сред които жалбоподателката, вследствие на анонимен донос „от името на група полицаи патриоти“ и на подадена жалба от Прокурора на Гюлнар и от представителя на Директора по сигурността в Гюлнар. В досието се вижда също така, че е възникнала разпра между различни магистрати и държавни служители и че едните подават жалба срещу другите.

8. С писмо от 20 май 2002 г., подписано от инспектора, жалбоподателката е уведомена за това разследване, предприето срещу нея на 6 май 2002 г. Тя се призовава да отговори на следните твърдения за нея, формулирани в седем главни точки:

1) Преместила се е от дома на майка си след разпра с нея, като се има предвид, че е неомъжена, и се настанява да живее в апартамент, чийто наем ще се плаща, както знаят всички, от Г. А., адвокат, женен, с четири деца. Имала е близка връзка със същия този адвокат – разрешавала му е много пъти да влиза в нейния кабинет, при напускане на съда се е качвала в неговата кола, два пъти е обядвала в неговата кантора. По този начин се е изградило широко разпространеното убеждение, че делата, по които той е защитник, ще бъдат решени в негова полза.

2) Съществува широко разпространено убеждение, че има близки връзки с Х. М. – кмет, С. И. – общински съветник, жандармерист, Х. А. – административен директор на горите, както и с гореспоменатия адвокат. По-специално, че е разрешавала на Х. М. да влиза в нейния кабинет, при напускане на съда се е качвала в

неговата кола, пребивавала е сама през летата или уикендите във вилата на този кмет, оставала е сама с жандармериста в неговия кабинет, като вратата е била заключена.

3) Карала се е на висок глас в Съдебната палата с майка си, която живее на друго място.

4) От шест месеца се придвижва до съда и до други места с такси, което според разпространените слухове се плаща от гореспоменатия адвокат.

5) В две дела с един и същи обвиняем, представляван от гореспоменатия адвокат, тя е постановила мярката за временно освобождаване по следния начин: а) в рамките на наказателно действие, предприето срещу М. К., обвинен за нападение на трето лице, на 9 февруари 2001 г. тя е взела решение за временно освобождаване под гаранция, независимо от факта, че компетентният прокурор настоява мярката за задържане да не се отменя; б) тя се върнала преждевременно на 4 април от отпуската, която е започнала на 1 април, и на 9 април 2002 г. е постановила временното освобождаване на същото лице, отново обвинено в нападение.

6) Някои дни е била с прекалено много грим и в работно време е носила цепната къса пола, което е несъвместимо с качеството ѝ на съдия.

7) Редовно закъснява за работа без извинителни причини, тръгва си по-рано и често отсъства от работа.

В това писмо, в изпълнение на член 84 от Закона за съдиите и прокурорите (№ 2802), следователят уведомява жалбоподателката за тридневния срок (минималния срок според закона), в който трябва да представи писмената си защита.

9. На 21 май 2002 г. жалбоподателката подава молба за удължаване на срока за защитата, която се отхвърля от следователя. Тя подчертава, че поради трудовата ѝ заетост, ѝ е трудно да изготви подробна защита, и оспорва начина, по който се провежда следствието.

Относно твърденията по същество, жалбоподателката обяснява, че е напуснала дома на майка си поради разприте с нея. След това известно време е живяла в дома, предназначен за начални учители. Поради това, че парното не е работило, е била принудена да потърси друга квартира под наем. Благодарение на помощта на адвокат Г. А. успяла да намери квартира далеч от града, за която собственикът не поискал наем, независимо от нейното предложение да плаща такъв. Заявява, че това положение я устройва; всъщност тя се грижи не само за майка си, но и за сестра си – студентка в Анкара. След пет месеца се премества оттам. Твърди, че именно по този случай се запознава с този адвокат и не е имала никаква друга връзка с него в рамките на личния си живот.

Относно твърдението, че е взимала решения в полза на клиентите на гореспоменатия адвокат, тя заявява, че този адвокат е защитник в твърде малък брой дела в съда, в който тя работи, и при внимателното им разглеждане, ще се установи, че не са взимани решения в негова полза.

Относно спазването на работното време, тя заявява, че твърденията са напълно неоснователни, тъй като ако се разгледа броят на разгледаните от нея дела (от общо 400 дела, само 156 са висящи), ще се установи какви са постигнатите резултати – благодарение на тях тя получава специално повишение в длъжност през декември 2001 г.

Относно облеклото и грима тя отхвърля всички твърдения и заявява, че никога не е носила къса пола.

Относно твърдението, че имала връзка с много лица, тя изразява учудването си и заявява, че това е клевета.

Относно освобождаването на задържаното лице, тя също оспорва твърденията, като подчертава, че от една страна, временното задържане на обвиняем трябва да се счита за изключителна временна мярка, за която решението се взема от съдиите, и от друга страна, няма елемент в досието, който да навежда на мисълта, че тя е взела това решение от съображения свързани с личния ѝ живот. По време на първото решение за освобождаване от 9 февруари 2001 г. тя живее при майка си и не познава този адвокат, който дори не представлява въпросния обвиняем. Що се отнася до второто решение за освобождаване от 11 април 2002 г., тя подчертава, че дори самият прокурор поискал освобождаването на обвиняемия. С оглед на това тя оспорва предполагаемата връзка между последното решение и преждевременното ѝ връщане от отпуска, като обяснява, че в миналото ѝ се е случвало многократно да се връща преждевременно от отпуска по лични причини.

Тя заявява също така :

„Доколкото ми е известно, няма правило за забрана на магистратите да приемат на посещение лица от мъжки пол (...) Аз може да съм едновременно магистрат, жена и неомъжена (...), но преди всичко съм човешко същество. И аз, като всеки друг човек, имам правото да приемам посетители. Не би могло да се стигне до по-низко опозоряване от измислицата, че съм имала сексуална връзка с всеки, който е влизал в кабинета ми (...)

Явно е, че разследването по повод на лица, които са влизали и излизали от кабинета ми в рамките на социалните ми контакти, във връзка с това, че съм неомъжена и с разногласията ми с майка ми, няма никакво правно основание“.

10. От 19 май до 3 юни 2002 г. следователят изслушва около четиридесет свидетели. Излиза, че са били разпитани за слухове относно връзките на жалбоподателката в нейния професионален и личен живот, за поведението ѝ на работно място и извън него, спазването на работното време, начина по който е прекарвала отпуските си.

Многобройни свидетели (заместник-префектът, директорът на военната агенция, прокурори, съдии, жандармеристи, директорът на бюро за кадастъра, секретарят на Гюлнар, служители от съдебната палата, адвокати и голям брой различни държавни служители – полицаи, пазачи и др.) заявяват, че са чували слухове, според които заинтересованата страна водела непристоен живот. В частност, те са чували, че тя имала много близки връзки с много хора. Тези свидетели твърдят също така, че заинтересованата страна носела неприлично облекло на работното място или са я виждали да носи къса пола (според някои от тях – два пръста над коляното, според други – десет-петнадесет сантиметра над коляното). Един от свидетелите твърди:

„Съдията А. Юзпънар е от рода жени, които можем да квалифицираме като разюздани. Чувал съм, че носи къса пола, но сам никога не съм я виждал (...).“

Някои свидетели (кметът на Гюлнар, ръководителят на Дирекция „Национално образование“, директорът на Имотния регистър, директорът по Гражданското състояние, директорът на Бюрото за изборите, директорът по Изпълнението, служители от Съдебната палата и много други държавни служители) се противопоставят на горепосочените изявления, като твърдят, че г-ца Юзпънар е добър съдия, който се облича прилично и спазва работното време.

11. Освен това следователят разглежда всички дела на жалбоподателката в качеството ѝ на съдия, както и делата, по които адвокат Г. А. осигурява защитата. Направените изводи не потвърждават тезата за увеличаване брой дела, по които той се явява защитник, през периода на работата на жалбоподателката като съдия. Що се отнася до работата по делата, изглежда по-скоро, че професионалната кариера на жалбоподателката като съдия е добра – не са ѝ отправяни упреци в корупция, делата са разглеждани в срок и т.н.

12. Жалбоподателката не е уведомена за нито един елемент от разследването (изявления на свидетелите, доклади за резултатите от разглеждането на делата на жалбоподателката и т.н.) – тя заявява, че се е запознала с елементите на досието едва по време на настоящото производство пред съда.

13. На 27 май 2002 г. жалбоподателката е временно отстранена от длъжност, но тя оспорва мярката и е възстановена на работа на 4 юни 2002 г. След това е преместена на работа в Сейдишехир, област Коня.

#### **В. Освобождение от длъжност на жалбоподателката**

14. На 31 март 2003 г. следователят, който разглежда въпросните твърдения, депозира доклада си. Този доклад не се предоставя на жалбоподателката. Следователят обобщава нарушенията, в които се упреква жалбоподателката, в четири групи : а) със своето държане и непристойни отношения тя извършва посегателство срещу достойнството и честта на професията и губи собственото си достойнство и лично уважение; б) като си слага прекалено много грим и носи неприлично облекло, тя проявява неуважение към професията си; в) с поведението си оставя широко разпространеното убеждение, че изпълнява служебните си задължения, като се ръководи от личните си чувства; г) тя е свикнала да се явява със закъснение на работното си място без никаква извинителна причина, да си тръгва рано от работа и често да отсъства.

15. Главна дирекция „Наказателни дела“ в Министерството на правосъдието предоставя материалите от разследването за дисциплинарно нарушение на Висшия съдебен съвет – органа, който трябва да вземе решение.

16. На пленарната си сесия от 6 ноември 2003 г. Висшият съдебен съвет решава с мнозинство да отстрани жалбоподателката от длъжност в изпълнение на член 69 от Закон № 2802. Той утвърждава констатациите на следователя и без да специфицира въпросните прояви, прави следното заключение:

„Относно разследването проведено по твърденията за съдията Арзу Юзпънар се установява следното: със своето държане и непристойни отношения, тя е извършила посегателство срещу достойнството и честта на професията и е загубила собственото си достойнство и лично уважение; с поведението си е оставила широко разпространеното убеждение, че изпълнява служебните си задължения, като се ръководи от личните си чувства (...); тя е свикнала да се явява със закъснение на работното си място без никаква извинителна причина, да си тръгва рано от работа и често да отсъства. Вследствие на това е редно тя да се освободи от длъжност (...).“

Три членове на Съвета (от общо седем) се противопоставят на решението за освобождаване от длъжност, като считат, че при установените факти е необходимо само тя да бъде преместена на друга работа.

17. Само решението за освобождаване от длъжност е съобщено на жалбоподателката.

18. Същевременно на 12 ноември 2003 г. жалбоподателката си изважда медицинско удостоверение за девственост и на следващия ден го прилага към молбата си за преразглеждане на решението за освобождаване от длъжност. Тя оспорва безпристрастността на следователя и начина, по който той провежда разследването, тъй като не зачита нейното право на защита.

Относно разследването по същество, тя подчертава, че то се основава само на слухове, при отсъствие на обективни факти. Тя задава въпроса за съдържанието на „широко разпространено убеждение“, като се изразява по следния начин :

„Има ли снимки, видеокасети или други документи, които показват, че съм била със споменатите лица ? Има ли поне едно доказателство, че съм вървяла по улицата за ръка с тези хора или за непристойно поведение от моя страна ? Колко души трябва да знаят, че имам неприлична връзка (...) ?

Фактът, че има слух, според който имам връзка, доказва ли истинността ѝ, след като всъщност аз нямам никаква връзка [с гореспоменатите лица]? Освен това, чие убеждение е това? Колко лица трябва да свидетелстват, за да се стигне до заключението, че съществува широко разпространено убеждение? (...)

Фактът, че адвокат посещава магистрат, в рамките на човешки обмен, по никакъв начин не означава, че те имат интимна връзка.“

19. На 20 ноември 2003 г. нейната молба е отхвърлена от Съвета, но той не я уведомява за отхвърлянето на молбата ѝ.

20. Заинтересованата страна подава възражение срещу решението за освобождаване от длъжност в посочения срок. Тя отново представя същата защита. Тя потвърждава още веднъж, че нарушенията, в които я обвиняват, са основани единствено на субективни мнения и слухове.

21. На 12 януари 2004 г., след като изслушва жалбоподателката, Висшият съдебен съвет, свикан в състав за разглеждане на възражения подадени от свои членове и заместник-членове, отхвърля възражението на жалбоподателката.

22. На 19 януари 2004 г. жалбоподателката е уведомена за отхвърлянето на възражението ѝ, без нотификация за мотивираното решение.

## II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

23. Висшият съдебен съвет е орган създаден на основание на член 159 от Конституцията :

„Висшият съдебен съвет е създаден и изпълнява функциите си при спазване на принципа на независимостта на съда и осигурените гаранции на съдиите.

Той се ръководи от Министъра на правосъдието. Съветникът на последния е негов член по право.

Членовете на Съвета се назначават от Президента на Републиката за четиригодишен период от представените избрани кандидати от собствените им членове, като броят им е три пъти по-голям от броя на местата в Общите събрания на Касационния съд, като става въпрос за трима редовни членове и трима заместник-членове, и на Държавния съвет, като става въпрос за двама редовни членове и двама заместник-членове. Членовете на Съвета имат право да бъдат преизбирани. Съветът избира заместник-председател от редовните си членове назначени след проведените избори.

Висшият съдебен съвет извършва необходимите действия, свързани с достъпа на магистратите до съдебните и административни юрисдикции в професията, тяхното назначаване и прехвърляне, назначаването на временни длъжности, израстването и издигането в първа категория, разпределянето на длъжностите, решенията относно съдбата на тези, чието оставане в кариерата се счита за нежелателно, дисциплинарите наказания и изключването на магистрати от кадровия състав (...)

Решенията на Висшия съдебен съвет не подлежат на обжалване пред съдебните инстанции.

Законът регламентира упражняването на функциите на Съвета, начина, по който той се избира и работи, както и правилата за разглеждане на жалбите в самия него.

(...)”

Приетият от парламента Закон № 5982 за изменение на някои разпоредби на Конституцията е публикуван в Държавен вестник на 7 май 2010 г. На 12 септември 2010 г. той се подлага на референдум и се одобрява.

Съгласно член 22 от този закон, който внася изменения в член 159 от Конституцията, решенията на Висшия съдебен съвет за освобождаване от длъжност подлежат на юрисдикционен контрол.

24. Закон № 2802 за съдиите и прокурорите постановява следното :

#### Член 69

„Освобождаване от длъжност

(...)

Ако актът, за който се налага прилагането на дисциплинарно наказание, е от такъв характер, че представлява посягателство срещу честта, достойнството и авторитета на длъжността, лицето се наказва с освобождаване от длъжност, дори и самият акт да няма състав на престъпление и да не налага осъдителна присъда.”

#### Член 73

„Заинтересованата страна или Министърът на правосъдието могат да подадат молба за преразглеждане на дисциплинарните решения в срок от 10 дни от датата на тяхната нотификация.

В такъв случай Висшият съдебен съвет преразглежда досието и взима решение.

Самите решения, взети след преразглеждане, могат да бъдат предмет на възражение. Възраженията се разглеждат от Комисия за разглеждане на възраженията. Нейните решения са окончателни и не подлежат на обжалване.

(...)”

#### Член 77

„Временно освобождаване от длъжност

Когато магистрат е обект на разследване, Висшият съдебен съвет може да вземе решение за неговото временно освобождаване от длъжност (...), ако счита, че оставането му на същата длъжност ще навреди на разследването, авторитета или достойнството на съдебната власт (...)

#### Член 78

„Магистратите, които са временно освободени от длъжност, получават две трети от заплатата си (...)

25. Вътрешният правилник на Висшия съдебен съвет постановява следното :

„Член 2 – Съветът функционира като

- а) Висш съдебен съвет
- б) Комисия за разглеждане на възраженията”

„Член 6 – Място и дни за събрания :

Съветът се събира в залата запазена за него в Министерството на правосъдието (...)

Съгласно член 21 от Регламента, Комисията за разглеждане на възраженията се председателства от Министъра на правосъдието, а в негово отсъствие – от Заместник-министъра на Висшия съдебен съвет. Той се състои от пленарния състав на Висшия съдебен съвет, в частност от единадесетте титулярни и заместник-членове, както и от съветника на Министъра на правосъдието.

За взимане на решения е задължително присъствието на най-малко осем членове и председателя. Решенията се взимат с мнозинство.

26. Закон № 1136 за адвокатурата предвижда следното:

„Член 5

Молбата за приемане в адвокатурата се отхвърля в следните случаи :

(...)

б) лицето е лишено правоспособността си на адвокат, съдия или прокурор по силата на окончателно дисциплинарно решение.”

27. В подкрепа на своето оплакване, основано на правото ѝ на недискриминация, жалбоподателката представя в Съда страница от национален вестник от 24 октомври 2002 г., съдържаща информация за бивш прокурор от Съда за държавна сигурност в Анкара. Във вестника се съобщава за дисциплинарно разследване срещу него, вследствие на разпространена в медиите видеокасета, записана със скрити камери, на която се вижда, че той има любовна връзка с вдовица. След като приключва дисциплинарното производство, Висшият съдебен съвет наказва въпросния прокурор с порицание.

## ПРАВОТО

## I. ОТНОСНО ДОПУСТИМОСТТА

28. Жалбоподателката твърди, че е налице нарушение на членове 6, 8, 13 и 14 от Конвенцията.

**A. Разглеждане на оплакването, основано на член 6 от Конвенцията, във връзка с член 13**

29. Като се позовава на член 6, параграф 1 от Конвенцията, жалбоподателката се оплаква от липсата на средства за вътрешноправна защита, които да й дадат възможността да оспори решението на Висшия съдебен съвет (ВСС) и да представи мотивите си във връзка с дисциплинарното разследване.

Позовавайки се на член 6, параграф 3 (а), (б) и (г) от Конвенцията, тя твърди, че не е имала необходимото време и улеснения, за да подготви защитата си, че й е бил забранен достъпът до документацията по разследването, класифицирана като поверителна, че все още не знае въз основа на какви обвинения и доказателства или показания ВСС я е освободил от длъжност, тъй като не е получила нотификация за мотивираните решения на Съвета, и накрая, че има съмнения относно взимането предвид на показанията на свидетелите на защитата при оценката на събраните доказателства.

30. Съдът отбелязва първо, че в приложение на критериите, изброени в делото „Вилхо Ескелинен и други срещу Финландия” (Жалба № 63235/00, параграф 62, решение на ЕСПЧ от април 2007 г.), и тъй като вътрешното право не дава възможност на жалбоподателката да обжалва решението на ВСС, качеството й на магистрат по принцип възпрепятства прилагането на член 6 (дело „Сердал Апай срещу Турция” № 3964/05, 11 декември 2007 г.).

При условие, че са налице основателни мотиви съобразно член 8 от Конвенцията, Съдът, който определя правната квалификация на фактите и основанието (делото „Гера и други срещу Италия”, 19 февруари 1998 г. параграф 44, Сборник от решения на ЕСПЧ, януари 1998 г.), счита, че тези мотиви трябва да бъдат разгледани в полето на приложение на член 13 от Конвенцията.

**B. Член 14 съчетан с член 8**

31. В писмо от 28 септември 2004 г. жалбоподателката твърди, че е жертва на дискриминация по полов признак, като се има предвид, че неин колега от мъжки пол е бил наказан с обикновено порицание, след като е установено, че е имал извънбрачни любовни връзки, докато тя получава по-тежко наказание само въз основа на слухове за интимни връзки.

32. Съдът напомня, че по силата на член 35, параграф 1 от Конвенцията, той може да бъде сезиран по дело само „в срок от шест месеца от датата на окончателното вътрешно решение”. Освен това по силата на параграф 4 от същия член, той може да отхвърли всяка жалба, която прецени за недопустима в приложение на същия член „на всеки етап от производството”.

33. Съдът отбелязва, че окончателното вътрешно решение е взето на 12 януари 2004 г. и че жалбоподателката е уведомена за него още на 19 януари, т.е. повече от шест месеца преди 28 септември 2004 г. – датата, на която жалбоподателката представя мотивите за оплакване отделно от разследването. Тъй като заинтересованата страна не е изтъкнала наличието на обстоятелства, които са прекъснали въпросния срок, Съдът преценява, че оплакването с въпросните мотиви е подадено със закъснение.

34. Фактът, че Правителството не е представило бележки по въпроса, не променя положението. Съобразно обичайната си практика, Съдът не може да се съобрази с правилото за шестмесечния срок само с мотива, че Правителството не е подало молба за прекратяване на досъдебното производство (делото „Уокър срещу Обединеното Кралство” № 34979/97, решение на ЕСПЧ от януари 2000 г. и делото „Белоусов и други срещу Гърция” № 66296/01, параграф 38, 27 май 2004 г.).

35. По силата на член 35, параграфи 1 и 4 от Конвенцията е редно да се отстрани тази част от жалбата.

**C. Не са изчерпани вътрешноправните средства за защита относно оплакването, основано на член 8 и член 13**

36. Правителството твърди, че не са изчерпани средствата за вътрешноправна защита. То твърди, че жалбоподателката не е представила пред ВСС, дори и само по същество, мотивите за нарушаване на правото й на неприкосновеност на личния живот, както и за липсата на средства за вътрешноправна защита или посегателството срещу правото й на защита.

37. Жалбоподателката се противопоставя на тезата на Правителството, като възразява, че е изложила мотивите си по същество пред следователя и ВСС и иска писменото изложение, което им е предоставила, да бъде показано като доказателство. Всъщност тя припомня, че в писменото изложение на мотивите си, представено на следователя и ВСС, тя оспорва безпристрастността на следователя и неговия начин на водене

на разследването, като набляга на правото си на защита. Освен това тя подчертава, че така нареченото разследване се отнася пряко до личния ѝ живот.

38. Съдът напомня, че правилото за изчерпване на средствата за вътрешноправна защита, предвидено в член 35, параграф 1 от Конвенцията, цели да даде възможност на държавите да предотвратяват или изправят нарушенията, в които са обвинени, преди той да бъде сезиран. Това правило не ограничава Съда във формална и изкуствена концепция, изискваща точна формулировка, която да се позовава на разпоредба от Конвенцията.

39. Във връзка с това Съдът установява първо, че жалбоподателката е била обект на дисциплинарно производство, което приключва с нейното освобождаване от длъжност. По време на това разследване, тя трябва да отговаря за твърденията, отнасящи се не само до професионалния, но и до личния ѝ живот. Освен това в писменото изложение, представено на следователя и ВСС, тя излага множество аргументи, свързани с правото ѝ на защита и на зачитане на личния ѝ живот (параграфи 9 и 18 цитирани по-горе).

40. Съдът отхвърля искането на Правителството за прекратяване на досъдебното производство.

41. Той установява, че в тази си част, разследването не е явно неоснователно по смисъла на член 35, параграф 3 от Конвенцията. Освен това той твърди, че няма никакъв мотив за недопустимост. Следователно то е допустимо.

## II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 И ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

42. Жалбоподателката твърди, че разследването, което се отнася главно до различни аспекти от личния ѝ живот, както и нейното освобождаване от длъжност от ВСС, нарушават нейното право на неприкосновеност на личния ѝ живот, защитено с член 8 от Конвенцията. Тя се оплаква, че не е имала възможност за ефективно обжалване по този въпрос.

Съответните части от член 8 и член 13 гласят :

### Член 8

„ 1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семеен живот (...)

2. Намесата на държавните власти в ползването на това право е недопустима освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.”

### Член 13

„Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.”

#### A. Относно наличието на намеса в правото, гарантирано с член 8

43. Според жалбоподателката приложените документи по делото показват, че дисциплинарното производство срещу нея се отнася не само до поведението ѝ в рамките на изпълнение на професионалните ѝ задължения, но преди всичко до множество аспекти на нейния личен и семеен живот (поддържа отношения с колеги, носи къса пола, гримира се и живее отделно от майка си и т.н.). Тя отбелязва, че е освободена от длъжност въз основа на слухове и обвинения, които представляват посегателство срещу нейната чест и репутация.

44. Независимо от това, че изтъква на преден план особеностите на съдийската длъжност, Правителството не оспорва нито приложимостта на член 8, нито наличието на намеса в ползването на правото на личен живот.

45. Съдът напомня, че „личният живот” е широко понятие, което няма изчерпателно определение (делото „Сидабрас и Дзиаутас срещу Литва” № 55480/00 и № 59330/00, параграф 43, решение на ЕСПЧ от август 2004 г.). Всъщност член 8 от Конвенцията защитава правото на лично развитие (делото „К. А. и А. Д. срещу Белгия, № 42758/98 и № 45558/99, параграф 83, 17 февруари 2005 г.), под формата на лично развитие (делото „Кристин Гудуин срещу Обединеното Кралство” № 28957/95, параграф 90, решение на ЕСПЧ от юни 2002 г.) или в аспекта на лична самостоятелност, което отразява съответен производен принцип в тълкуването на гаранциите в член 8 (делото „Прити срещу Обединеното Кралство” № 2346/02, параграф 61, решение на ЕСПЧ от март 2002 г.). Ако от една страна, Съдът приема, че всеки има право на личен живот далеч от нежелано внимание към него (делото „Смирнова срещу Русия” № 46133/99 и № 48183/99, параграф 95, решение на ЕСПЧ от септември 2003



г. (извлечения)), от друга страна, той счита че би било прекалено рестриктивно понятието "личен живот" да се сведе само до един "вътрешен кръг", в който човекът може да живее по свой избор, и от него изцяло да се изключи външният свят, необхванат от този кръг (делото „Ниемец срещу ФРГ“, 16 декември 1992 г., параграф 29, серия А № 251-В). Член 8 гарантира „личния живот“ в широкия смисъл на думата, който включва правото на „социален живот“, в частност възможността на човека да развива собствена социална идентичност. В този аспект става въпрос за правото да се установяват и развиват отношения с други човешки същества (вж. в този смисъл делото „Кампаняно срещу Италия“ № 77955/01, параграф 53, решение на ЕСПЧ от май 2006 г., и делото „Бигаева срещу Гърция“ № 26713/05, параграф 22, 28 май 2009 г.).

46. С оглед на горепосоченото Съдът потвърждава отново, че няма принципна причина това разбиране на понятието "личен живот" да се счита за изключващо дейности от професионално естество. Наложените ограничения по отношение на професионалния живот могат да попаднат под ударите на член 8, когато се отразяват на начина, по който лицето изгражда социалната си идентичност чрез развитие на отношения с колеги. Редно е да се подчертае, че в крайна сметка, мнозинството от хората имат значителна, ако не и най-голяма, възможност да развиват отношения с външния свят именно в рамките на своя професионален живот (делото „Ниемец срещу ФРГ“, параграф 29, цитирано по-горе).

47. Съдът отбелязва, че заинтересованата страна не е освободена от длъжност само по причини, свързани с професионалната ѝ дейност – от дисциплинарното разследване и решението за нейното освобождаване от длъжност произтича, че се залага не само на поведението и отношенията ѝ в професионалния живот, но също така и в рамките на личния ѝ живот. Освен това, като се имат предвид упреците към жалбоподателката при разследването, тя има основание да мисли, че репутацията ѝ се поставя под съмнение. В този смисъл в юриспруденцията на органите по Конвенцията вече е прието правото на защита на репутацията да влиза в обхвата на член 8, като съставен елемент от правото на неприкосновеност на личния живот (вж. *mutatis mutandis*, делото „Хараламбие срещу Румъния“ № 21737/03, параграф 79, 27 октомври 2009 г.).

48. При тези условия Съдът изразява мнението, че проведеното разследване от следователя на личния и професионалния живот на жалбоподателката, в което са разпитани свидетели по различни аспекти от живота на жалбоподателката, както и последвалото административно освобождаване от длъжност, мотивирано главно с изводите от нейното поведение, може да се счита за намеса в упражняването на правото на неприкосновеност на личния ѝ живот (вж. *mutatis mutandis* решенията по делото „Вогт“, параграф 44, цитирано по-горе, и делото „Смит и Грейди срещу Обединеното Кралство“ № 33985/96 и № 33986/96, параграф 71, решение на ЕСПЧ от юни 1999 г.).

#### **В. Относно основателността на намесата**

49. Подобна намеса е основателна само при изпълнение на изискванията на параграф 2 на член 8. Следователно, за да бъде осъществена, намесата трябва да бъде „предвидена в закона“, диктувана от законна цел по смисъла на този параграф и „необходима в едно демократично общество“.

##### *1. „Предвидена в закона“*

50. Правителството отбелязва, че жалбоподателката е била обект на дисциплинарно производство съобразно член 87 от Закон № 2802 и нейното освобождаване от длъжност е основано на член 69 *in fine* на същия закон. Следва, че намесата е предвидена в закона.

51. Жалбоподателката твърди обратното. Според нея понятията „чест, достойнство и авторитет на длъжността“, предвидени в член 69 *in fine* на въпросния закон са рудиментарни и неясни. Формулировката е по-скоро морална, отколкото юридическа. Във всеки случай съдържанието на гореспоменатата разпоредба не означава, че магистратите могат да бъдат освобождавани от длъжност по причини на поведение в рамките на личния им живот, какъвто е нейният случай.

52. Изразът „предвидена в закона“ по смисъла на член 8, параграф 2 изисква, първо, спорната мярка да е предвидена във вътрешното законодателство, но той се отнася също така до качеството на въпросното законодателство, като се изисква то да бъде достъпно и предвидимо за заинтересованото лице, което да може да прецени възможните последици за себе си.

Относно първото условие, няма спор, че то е изпълнено. Всъщност никой не оспорва, че извършената намеса – разследване и последвало административно освобождаване от длъжност – е предвидена във вътрешното законодателство, в частност член 69 *in fine* на Закон № 2802.

53. Остава да се разбере дали въпросната правна норма отговаря на изискванията за достъпност и предвидимост. Съдът напомня, че изискваната степен на прецизност на вътрешното законодателство, което не предвижда мерки за всеки случай, зависи в значителна степен от съдържанието на съответния акт, от отношенията, които урежда, и от броя и статуса на лицата, към които е адресиран. Освен това законната

разпоредба не се подчинява на изискването на понятието „предвидена в закона“ поради простия факт, че може да бъде тълкувана по различен начин. Накрая, националните власти са първите, които са призвани да тълкуват и прилагат вътрешното законодателство (делото „Вогт“, параграф 48, цитирано по-горе).

54. В този случай Съдът веднага отбелязва, че дори и разследването да е проведено съобразно гореспоменатите разпоредби, мярката за освобождаване от длъжност убягва на юрисдикционния контрол. Относно определението на понятията, изброени в член 69 *in fine* на Закон № 2802, Правителството не се позовава на съдебна практика. Следва, че Съдът трябва да изрази съмнение по въпроса дали спорният „закон“ изяснява достатъчно прецизно съществените елементи от компетенциите на органите по въпроса (да се сравни с делото „Н. Ф. срещу Италия“ № 37119/97, параграф 31, решение на ЕСПЧ от септември 2001 г.). Като има предвид извода, до който стига от гледна точка на необходимостта от намеса (параграф 79 по-долу), той счита за ненужно да се произнесе окончателно относно достатъчно предвидимия характер на наказанието.

## 2. Цел, предвидена в закона

55. Съдът отбелязва, че Правителството намира за основателно по същество разследването и последвалото освобождаване от длъжност, по силата на задължението за дискретност и сдържаност на магистратите, а жалбоподателката счита за достатъчно да изрази съмнение относно основателността на разследването за начина, по който се гримира, облича и т.н.

56. Съдът отбелязва, че някои държави – страни по Конвенцията налагат на държавните служители и магистратите задължението за сдържаност. Това задължение се основава на волята да се запази тяхната независимост, както и авторитета на техните решения. Според Съда може да се счита, че с намесата се преследват законни цели като „опазване на реда“ и „защита на правата и свободите на другите“.

## 3. „Необходими в едно демократично общество“

57. Остава да се прецени дали намесата може да се счита за „необходима в едно демократично общество“ за постигане на гореспоменатите цели.

### а) Теза на Правителството

58. Според Правителството, полето на преценка на държавата зависи от волята на държавите – страни по Конвенцията да не признаят в Конвенцията или нейните Протоколи правото на достъп до държавна служба. Изискванията, на които трябва да отговаря кандидат за длъжността магистрат или щатен държавен служител, са тясно свързани помежду си. В тази връзка, като заема съдийска длъжност, жалбоподателката, която има отговорности на магистрат, със собствено съгласие се подчинява на наложените дисциплина и поведение в съдебната система. Тази система, която по своето естество изисква пълна независимост и безпристрастност, включва възможността да се налагат ограничения на някои права и свободи, които не могат да бъдат налагани на обикновения гражданин.

59. Според Правителството обществото очаква от съдебната институция и нейните членове безупречно поведение, съвсем точно спазване на етичните правила определени за тях. Етичните правила за магистратите не се свеждат само до обхвата на тяхната професионална дейност. Със своя статут на магистрат жалбоподателката представлява правосъдието и трябва да вдъхва доверие у подсъдните навсякъде, където е в контакт с тях. Според Правителството магистратът трябва да обръща внимание на външния си вид и облеклото му да съответства на длъжността, която упражнява. Правителството подчертава, че предмет на дисциплинарното производство не е разследването на облеклото на жалбоподателката или начинът, по който се гримира в личния или семейния си живот. Упреците отправени към нея се отнасят до поведението ѝ при изпълняване на служебните задължения. Ако жалбоподателката е предмет на дисциплинарно производство, то това не се дължи на факта, че е носила къса пола или си е слагала прекалено силен грим в личния и семейния живот, а на увреждане на имиджа на институцията и почтеността на професията.

60. Правителството подчертава, че жалбоподателката създавала впечатлението, че взима решения под въздействието на съображения от личен характер. В частност подсъдните били убедени, че нейните решения ще бъдат в полза на лицата, защитавани от адвокат Г. А., с когото поддържала интимни отношения. В очите на Правителството фактът, че тя се опитва да покаже своята безпристрастност, като привежда примери за неблагоприятни решения за защитавани от адвокат Г. А. лица, не е решаващ довод, дотолкова, доколкото с поведението си тя е разклатила доверието на подсъдните. Всъщност определящ довод се явяват опасенията на подсъдните. В този смисъл мярката за освобождаване от длъжност е пропорционална на поставената цел, като се има предвид, че в качеството си на магистрат жалбоподателката е загубила доверието на подсъдните.

### б) Теза на жалбоподателката

61. Жалбоподателката оспорва първо начина на провеждане на разследването. Според нея документите приложени към досието, показват, че са разследвани внимателно и подробно не само поведението ѝ в рамките

на изпълнението на служебните ѝ задължения, но преди всичко множество аспекти на личния и семейния ѝ живот (дали поддържа тесни връзки с колеги, дали носи къса пола, дали се гримира, или живее отделно от майка си и т.н.).

62. Тя отбелязва, че е освободена от длъжност въз основа на слухове и обвинения, които представляват посегателство срещу честта ѝ. Подчертава, че вследствие на това, наложеното ѝ дисциплинарно наказание – освобождаване от длъжност, само по себе си е строго наказание, тъй като съгласно член 5 от Закон № 1136 за адвокатите ѝ се забранява също така да упражнява професията на адвокат. Следователно тази забрана не ѝ дава възможност да живее адекватно.

63. Според жалбоподателката е нормално да се очаква от магистрата, представител на правосъдието и гарант за неговото добро функциониране, да бъде правдив и образцов в изпълнението на служебните си задължения. Тя твърди обаче, че фактите, в които се упреква, са неистинни – тя не е поддържала интимни отношения с лицата, цитирани в дисциплинарното ѝ досие, и не е носила неприлично облекло, както твърдят множество свидетелства. Тя подчертава също така, че наказанието ѝ е наложено по причина на „впечатление“, което е създала, а не на действителни действия, в които се упреква.

64. Жалбоподателката набляга на понятието „подсъден“, на което Правителството се позовава. Тя твърди, че тези „подсъдни“ са двама други съдии, държавни служители, жандармеристи, полицаи и един адвокат. Странно е лица като тях да загубят всякакво уважение към магистрат само защото са чули слухове. Във връзка с това жалбоподателката подчертава, че някои свидетелства включват оскърбителни думи като „разюздан“.

65. Освен това жалбоподателката оспорва не само начина на провеждане на разследването, но и елементите от дисциплинарното досие, с които твърди, че се е запознала едва при съобщаването на писмените доказателства по делото в рамките на настоящото разследване, т.е. седем години след фактите.

66. Относно така наречените отношения с адвокат Г.А. тя отбелязва, че според дисциплинарното досие следователят е разгледал делата, по които е работил въпросният адвокат. Оказва се, че през 2001 г. той е бил защитник по десет дела, а през 2002 г. по нито едно. Това заключение изцяло противоречи на обвинението за пристрастност и облагодетелстване. В действителност при прочитане на писмените доказателства се установява, че няма нито едно сериозно доказателство, че жалбоподателката е действала пристрастно. Изслушаните свидетели са подследствени полицаи, един свидетел осъден от самата нея, прокурори и съдии, с които явно не се разбира, тъй като били подали жалби едни срещу други. В заключение тя твърди, че фактите, в които се упреква са основани само на слухове и косвени свидетелства.

### с) Оценка на Съда

67. Намесата се счита за „необходима в едно демократично общество“ в случаите, предвидени от закона, когато отговаря на належаща потребност на обществото и е пропорционална на поставената законна цел.

С оглед на разглежданите въпроси, Съдът подчертава връзката между понятието „необходим“ и понятието „демократично общество“, чиито три основни характеристики са плурализмът, толерантността и широтата на възгледите (вж. *mutatis mutandis*, делото „Смит и Грейди срещу Обединеното Кралство, цитирано по-горе, параграф 87).

68. Съдът признава, че на първо място националните власти трябва да преценят необходимостта от намеса, независимо от това, че Съдът трябва да реши дали мотивите за намеса са състоятелни и достатъчни. В рамките на тази оценка, държавите – страни по Конвенцията запазват за себе си поле за оценка, което зависи от характера на разглежданите дейности и целта на рестрикциите (делото „Дъджън срещу Обединеното Кралство, 22 октомври 1981 г., параграфи 52 и 59, серия А, № 45).

69. Съдът счита, че статутът на магистрат не лишава жалбоподателката от защита по член 8 от Конвенцията. По време на освобождаването си от длъжност тя е работила в съдебната система. В качеството си на магистрат тя е била сменяема съобразно член 139 от турската Конституция.

70. Съдът отбелязва, че упреците към жалбоподателката се отнасят не само до изпълнението на служебните ѝ задължения, но и в голяма степен до нейния имидж сред подсъдните. Разследването неизбежно надхвърля рамките на професионалния живот. В решението си за освобождаване от длъжност ВСС представя три категории мотиви: а) със своето непристойно поведение и отношения жалбоподателката е извършила посегателство срещу достойнството и честта на професията и е загубила всякакво достойнство и лично уважение; б) тя е създала убеждението, че в изпълнение на служебните си задължения се ръководи от лични чувства; в) тя има навика да закъснява за работа без извинителни причини, да си тръгва по-рано и често да отсъства.

71. Дотолкова, доколкото производството се отнася до поведението на жалбоподателката при изпълнение на служебните ѝ задължения, независимо от неприятностите, които е причинило, на него не може да се гледа като

на намеса в правото на заинтересованата страна на неприкосновеност на личния ѝ живот по смисъла на член 8 от Конвенцията. В тази връзка Съдът напомня, че с оглед на техния статут е законосъобразно държавните служители и магистратите да изпълняват задължението за дискретност съобразно член 10 от Конвенцията (делото „Вогт“, цитирано по-горе, параграф 26) или за сдържаност при публично изразяване на техните религиозни възгледи съобразно член 9 (делото „Куртулмуш срещу Турция“ № 65500/01, решение на ЕСПЧ от февруари 2006 г.). Тези принципи се прилагат *mutatis mutandis* по отношение на член 8 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че етичните задължения на магистрата могат да нарушават личния му живот, когато с поведението си, било то и лично, магистратът извършва посегателство срещу имиджа или репутацията на съдебната институция.

72. Съдът подчертава, че лицата с такъв статут също са хора като останалите, които се ползват със защитата на член 8 от Конвенцията. Следва, че доколкото въпросното производство се отнася до поведението на жалбоподателката в личния ѝ живот, може да възникне проблем от гледна точка на горепосочената разпоредба. В този смисъл няма спор, че фактите и основанийето попадат под ударите на член 8.

Следва, че предвид обстоятелствата по делото Съдът трябва да провери дали има баланс между основното право на човека на зачитане на личния му живот и законния интерес на демократичната държава да следи публичната ѝ дейност да бъде посветена на целите, набеязани в член 8, параграф 2 (вж. *mutatis mutandis*, делото „Реквени срещу Унгария“ № 25390/94, параграф 43, решение на ЕСПЧ от май 1999 г.).

73. Съдът наблюдава, че след кратък опит като магистрат, жалбоподателката е назначена в малка област, където работи три години и половина. Преди въпросните събития тя има добра кариера на магистрат и дори получава специално повишение в длъжност през декември 2001 г. Според досието, когато е работила в Карачобан, където е започнала професионалната си кариера, както и в Сейдишехир, където е последното ѝ назначение, тя е не била обект на друго дисциплинарно производство.

74. Разследване срещу жалбоподателката през май 2002 г. се предприема въз основа на доноси от други държавни служители. По време на разследването жалбоподателката е призована да отговори не само на въпроси, свързани с изпълнение на служебните ѝ задължения, но и на такива, свързани с поведението ѝ в личния и семейния живот – отношенията ѝ с майка ѝ и с определен брой лица, протичането на отпуската ѝ.

75. От заявленията на изслушаните свидетели по време на разследването се установява, че много от тях са разпитани за слухове относно отношенията на жалбоподателката в професионалния и личния ѝ живот, облеклото ѝ, стила ѝ на гримиране, спазването на работното време, прекарването на отпуската ѝ. Интересно е да се отбележи, че изявленията на някои свидетели пред следователя са лишени от всякаква дискретност. Всъщност някои от тях определено могат да опетнят репутацията на жалбоподателката (вж. в частност параграф 10 по-горе). Разбира се, следователят не носи отговорност за тези изявления. При все това, като се имат предвид отправените упреци към жалбоподателката, в частност, че с поведението си оставя широко разпространено убеждение, че има близки отношения с четирима души (параграф 8 по-горе), може с право да се помисли, че той е подтиквал свидетелите да се изкажат по тези въпроси.

76. Съдът проявява разбиране относно факта, че възприемането в професионалния и личния живот на поведение, което не прави магистрата достоен за доверието и уважението, с които трябва да се ползва, може да има известен ефект върху репутацията на съдебната власт. В делата, свързани с личния живот на държавния служител, последният трябва да може да предвижда в известна степен последиците от личното си поведение и при нужда да се ползва с адекватни гаранции. Такива гаранции наистина са необходими, защото много често професионалният живот се припокрива с личния живот в точния смисъл на думата по такъв начин, че не винаги е лесно да се разграничи в какво качество действа лицето в даден момент (вж. делото „Бигаева“, цитирано по-горе, параграф 23). Според Съда при такова положение вътрешното право трябва да предвижда адекватни мерки за защита на проявите на магистрата в личния му живот.

77. Независимо от това, че известна част от поведението на жалбоподателката, в частност взимане на решения, мотивирани с лични съображения, може да бъде основание да взимане на радикална мярка като освобождаване от длъжност, Съдът установява, че проведеното разследване във вътрешен план не дава възможност за солидна аргументация на обвинението. Множество действия във вътрешен план нямат никаква адекватна връзка с професионалната дейност на заинтересованата страна. В допълнение, по време на дисциплинарното производство, което довежда до нейното освобождаване от длъжност, жалбоподателката се ползва с твърде малко гаранции. След започване на дисциплинарното производство, тя се запознава само с отправените ѝ упреци. В разследването, извършено от следователя, не се спазват минималните изискуеми гаранции. На жалбоподателката не се съобщават нито изявленията на свидетелите в рамките на разследването, нито докладът на следователя (параграф 12 по-горе). Разбира се, тя е успяла да представи писмената си защита на следователя и ВСС. При все това преди

взимане на решението за освобождаване от длъжност нито следователят, нито ВСС изслушват лично защитата на жалбоподателката. Съдът е силно изненадан от факта, че единствената аудиенция се състои едва на последния етап от производството, пред състава на ВСС за разглеждане на възраженията (параграф 21 по-горе).

78. Съдът счита, че всеки магистрат, обект на освобождаване от длъжност, основано на свързани с прояви в личния и семейния живот мотиви, трябва да се ползва с гаранции срещу произвол. Трябва да съществува възможност за установяване на контрол върху спорната мярка от независим и безпристрастен орган, оправомощен да разгледа всички уместни фактически и правни въпроси, за да вземе решение относно законосъобразността на мярката и да санкционира евентуална злоупотреба на органите. Заинтересованото лице има право на състезателна процедура пред този орган, за да може да представи гледната си точка и да оспори аргументите на органите (*voir, mutatis mutandis*, делото „Ал-Нашиф срещу България“ № 50963/99, параграфи 123 и 124, 20 юни 2002 г., и делото „Лупса срещу Румъния“ № 10337/04, параграф 38, решение на ЕСПЧ от юли 2006 г.). Това е от особено значение в настоящото дело, тъй като мярката засяга дълбоко професионалната кариера и бъдещето на заинтересованата страна – когато магистратът е освободен от длъжност, той се лишава автоматично от правоспособността си на адвокат (параграф 26 по-горе).

79. След като разглежда процеса на взимане на решение и основанията за вътрешните решения, Съдът прави заключението, че посегателството срещу личния живот на жалбоподателката не е пропорционално на поставената законна цел. В частност жалбоподателката не се е ползвала с минималната степен на защита срещу произвол съобразно изискванията на член 8 от Конвенцията.

Налице е нарушение на тази разпоредба.

### **С. Относно твърдението за нарушение по член 13, съчетано с член 8**

80. Жалбоподателката твърди, че не е имала възможност за ефективно обжалване на решенията на ВСС, които накърняват правото ѝ на неприкосновеност на личния живот. Тя подчертава, че независимо от факта, че могат да доведат до тежки и необратими последствия за професионалния живот на магистратите, решенията на ВСС не подлежат на никакъв юрисдикционен контрол съобразно член 159 от Конституцията.

81. Правителството оспорва тази теза. То подчертава, че ВСС, съставен от назначени за четири години съдии и прокурори от Касационния съд и Държавния съвет, е независим. При всички случаи, според Правителството, жалбоподателката, която е имала възможност да представи възраженията си пред комисията за разглеждане на възраженията, избрана от състава на ВСС, не е жертва на липсата на ефективно обжалване по смисъла на член 13 от Конвенцията. Във връзка с това то подчертава, че съставът на ВСС, който е произнесъл наказанието и е взел решение по молбата за преразглеждане, е различен от състава на Комисията за разглеждане на възраженията.

82. Съдът напомня, че член 13 от Конвенцията гарантира възможност за обжалване във вътрешното право за защита на правата и свободите, записани в Конвенцията. С тази разпоредба се изисква вътрешно обжалване пред орган, който е оправомощен да разгледа съдържанието на „защитимо оплакване“ основано на Конвенцията и да предложи съответна поправка (делото „Кудла срещу Полша“ № 30210/96, параграф 157, решение на ЕСПЧ от ноември 2000 г.).

С оглед на горепосоченото, Съдът прави заключението, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията (параграф 79). Следователно няма съмнение, че оплакването е защитимо.

83. Съдът напомня, че вече е разгледал липсата на контрол върху решенията, взети от ВСС в рамките на делото „Каясу срещу Турция“ (№ 64119/00 и № 76292/01, параграфи 117-123, 13 ноември 2008 г.) и прави заключението, че е налице нарушение по член 13 от Конвенцията, съчетан с член 10.

84. Съдът отбелязва, че Правителството се позовава, както и в делото „Каясу“ (цитирано по-горе) на възможността за обжалване на решенията на Висшия съдебен съвет, предвидена в член 73 от Закон № 2802. Тази възможност е била използвана безуспешно от жалбоподателката (параграф 21 по-горе).

85. Съдът напомня, че вече е установил в делото „Каясу“ (цитирано по-горе), че според вътрешния правилник на ВСС, съставът на Комисията за разглеждане на възраженията представлява пленарния състав на Съвета, т.е. включва единадесетте титулярни и заместник-членове, както и съветника на Министъра на правосъдието, и взема решения с мнозинство. След произнасянето на решението за освобождаване от длъжност, самото решение се разглежда от Комисия, съставена от деветима членове, от които четирима са от състава на ВСС, който е взел решението за освобождаване от длъжност (параграф 25 по-горе). Като взема предвид тези обстоятелства, Съдът счита, че има сериозни съмнения относно безпристрастността на ВСС в този му състав при разглеждане на възраженията на жалбоподателката, още повече, че вътрешният правилник на Съвета не

предвижда никаква мярка за гарантиране на безпристрастността на неговите членове при взимане на решения по възражения (делото „Каясу“ цитирано по-горе, параграф 121).

86. След като привежда тези аргументи, Съдът твърди, че в нито един момент от производството ВСС не се е произнесъл по правата на жалбоподателката, гарантирани в член 8, с цел да бъдат разграничени проявите в личния ѝ живот, които нямат пряка връзка с изпълнението на служебните ѝ задължения.

87. Тези доводи са достатъчни на Съда за заключението, че жалбоподателката не е ползвала възможност за обжалване, което да отговаря на минималните изисквания съобразно член 13, за да представи оплакването си в полето на приложение на член 8 от Конвенцията.

88. В заключение Съдът счита, че е налице нарушение по член 13 от Конвенцията, съчетан с член 8.

### III. ОТНОСНО ПРИЛОЖИМОСТТА НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

89. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевшата страна.“

90. Съдът отбелязва, че жалбоподателката не е представила искане за справедлив съдебен процес в предвидените за целта срокове.

Според своята постоянна jurisprudence (вж. „Андреа Корси срещу Италия“ № 42210/98, 4 юли 2002 г. и делото „Вилкенс срещу Белгия“ № 50859/99, 24 април 2003 г.), Съдът не отпуска никаква сума за справедливо удовлетворение, когато претенциите и необходимите доказателства не са представени в необходимия за целта срок съобразно член 60, параграф 1 от Правилника.

91. При тези условия Съдът счита, че жалбоподателката не е изпълнила задълженията си по член 60 от Правилника. С оглед на този факт той счита, че не следва да се отпуска обезщетение на заинтересованата страна за целта.

92. Съдът наблюдава, че турското право е изменено така, че взетите решения от Висшия съдебен съвет за освобождаване от длъжност подлежат на юрисдикционен контрол (параграф 23 по-горе). Като взема предвид това изменение и с оглед на изложените съображения по-горе във връзка с член 8 и член 13 от Конвенцията, той преценява, че юрисдикционният контрол върху решението за освобождаване от длъжност, по искане на заинтересованата страна, представлява адекватно средство за поправяне на установените нарушения.

### НА ТЕЗИ ОСНОВАНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Декларира*, че жалбата е допустима на основание член 8 и член 13 от Конвенцията и недопустима в допълнителната ѝ част;
2. *Твърди*, че е налице нарушение по член 8 от Конвенцията;
3. *Твърди*, че е налице нарушение по член 13, съчетан член 8 от Конвенцията;

Съставено на френски език и обявено писмено на 19 октомври 2000 г. в приложение на член 77, параграфи 2 и 3 от Регламента.

Франсоаз Еленс-Пасос  
Заместник-секретар

Франсоаз Тулкенс  
Председател

В съответствие с чл. 45, т. 2 от Конвенцията и Правило 74, параграф 2 от Правилника на Съда, към настоящото решение са приложени особените мнения на съдия А. Сайо (A. Sajó) и Д. Попович (D. Popović).

Ф.Т.  
Ф.Е.П.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯ САЙО (SAJÓ), КЪМ КОЕТО СЕ ПРИСЪЕДИНЯВА СЪДИЯ ПОПОВИЧ  
(POPOVIC)  
(Превод)

Ние считаме, че в конкретния случай е налице нарушение на член 8 от Конвенцията. Същевременно не бихме свели анализа само до тази разпоредба, тъй като в делото се повдигат въпроси свързани с член 6.

Органът за разследване е осигурил доказателства, като събира свидетелски показания по интимни аспекти от личния живот на жалбоподателката, които нямат връзка с изпълнението на служебните ѝ задължения като съдия (дали заинтересованата страна живее, или не живее с майка си, клеветнически твърдения относно така наречени интимни извънбрачни отношения и т.н. – параграфи 10, 75 и 77 от решението). Това разследване представлява намеса в личния живот на заинтересованата страна и не преследва законосъобразна цел.

Правителството твърди, че опазването на авторитета на съдията като държавен служител чрез дисциплинарна мярка е в интерес на обществения ред. В случая този аргумент не почива на никакво доказателство, отчасти поради липса на яснота в „приложимото“ законодателство, определящо какво е необходимо за защита на реда. Единствената релевантна разпоредба е член 69 от Закон № 2802 за съдиите и прокурорите, който предвижда наказание за поведение, което води до посегателство срещу честта, достойнството и авторитета на съдията.

Остава да се установи дали една толкова неясна правна норма отговаря също така на изискванията за достъпност и предвидимост. Съдът изразява сериозно съмнение относно качеството на закона, но като се позовава на делото „Вогт срещу Германия“ (26 септември 1995 г., серия А, № 323), той преценява за ненужно да се произнася по достатъчно предвидимия характер на наказанието. Ако нормативните текстове, уреждащи съдебната етика, са формулирани в доста широк смисъл в много държави, то смисълът на тези широки понятия добива яснота в адекватните решения – съдебни и други, които се публикуват. В решението до делото „Вогт“ (параграф 48), Съдът преценява това като решаващо<sup>1</sup>. Ако е възможно „постоянната юриспруденция“, която е публикувана, т.е. достъпна, и се прилага от правораздавателните органи на по-ниско равнище, в някои обстоятелства да допълва законова разпоредба и да я изяснява в степен да я направи предвидима (вж. и делото „Мюлер и други срещу Швейцария“, решение от 24 май 1988 г., параграф 29, серия А, № 133), то не такъв изглежда въпросният случай с нормативната уредба (вж. делото „Али Коч срещу Турция“ № 39862/02, параграф 31, 5 юни 2007 г.). Решенията на Висшия съдебен съвет (ВСС) не са достъпни, а и Правителството не споменава никакъв източник от такъв характер в областта на съдебната етика. По тази причина ние считаме, че намесата в личния живот на жалбоподателката не е предвидена в закона. До същото заключение стигна Съдът в друго подобно дело – „Н. Ф. срещу Италия“ (№ 37119/97 – вж. параграф 31 – решение на ЕСПЧ от септември 2001 г.). Разбира се нищо не пречи на Съда да разгледа други аспекти на твърдяното нарушение. Напротив, такъв подход му дава възможност да изпълни задачата си на международна юрисдикция.

Съдът счита, че тъй като въпросното производство се отнася до поведението на жалбоподателката в личния ѝ живот, може да възникне проблем във връзка с член 8 (параграф 72 от решението). Той счита, че производството не е изрядно – нито следователят, нито ВСС са изслушали лично защитата на жалбоподателката; единствената аудиенция се е състояла на последния етап на процеса; било е невъзможно да се осигури контрол върху спорната мярка от независим и безпристрастен орган, оправомощен да разгледа всички уместни фактически и правни въпроси; не е имало състезателна процедура и безпристрастността на ВСС е съмнителна.

От горепосоченото следва, че Съдът очаква толкова равнище на процедурна защита, което отива по-далеч от простата защита от произвол, каквото нормално трябва да бъде осигурено, когато има опасност от нарушение на право, защитено в Конвенцията, в рамките на вътрешно дисциплинарно производство. Необходимите процедурни гаранции в случая са гаранциите на правото на справедлив съдебен процес съобразно член 6. Неслучайно заинтересованата страна изрично подава възражение на основанието на член 6, което след това Съдът преквалифицира. Допуснатата процедурна несправедливост при освобождаването от длъжност се разграничава от намесата в личния живот на жалбоподателката, като резултат от воайорството на публичните органи, независимо от връзките, които съществуват между тях, в частност факта, че ВСС не е изключил от

---

1. „В случая Федералният конституционен съд и Федералният административен съд дават ясно определение на понятието „задължение за политическа лоялност“, която се налага на всички държавни служители на федерално и провинциално ниво, включително член 61, параграф 2 от Закона за държавния служител в Долна Саксония (параграфи 26-28 по-горе) (...) По време на фактите, т.е. най-късно по време на дисциплинарното производство, г-жа Вогт трябва да е знаела за въпросната юриспруденция и е била в състояние да предвиди рисковете, които е поела с политическата си дейност (...)“

рамките на опетненото с несправедливост производството неуместните сведения, получени въпреки изискванията на член 8.

Споделяме мнението на Съда, че при намеса на публичен орган в упражняването на права, защитени от Конвенцията, в приложената процедура трябва да се спазват принципите на справедливия съдебен процес и считаме, че установените от него нарушения ясно се отнасят до член 6. Трябва да се назовават нещата с истинските им имена. Съдът обаче счита, че член 6 е неприложим. Според него като лице на държавна служба жалбоподателката не може да се ползва със защита по член 6, въпреки че би трябвало да има право на такава, така че в крайна сметка признава, че заинтересованата страна е била лишена от процедура, равностойна на справедлив съдебен процес, за какъвто тя не е могла да претендира. Изглежда като кръгово разсъждение, тъй като според основната хипотеза в решението, в приложение на критериите, изброени в решението „Вилхо Ескелинен и други срещу Финландия“ (№ 63235/00, параграф 62, решение на ЕСПЧ от април 2007 г.), в случая качеството на магистрат пречи на жалбоподателката да се позове на член 6.

По наше мнение, решението „Вилхо Ескелинен“ не пречи на извода, че дисциплинарното производство пред ВСС по въпроса за освобождаване от длъжност и лишаване от правоспособност е производство пред съд и съответно следва да се прилага член 6 от Конвенцията. Предмет на спора на вътрешно равнище е правото на жалбоподателката да упражнява професионална дейност. Не се оспорва фактът, че става въпрос за гражданско право. При тези обстоятелства съществуващите условия не позволяват на държавата да лиши държавния служител от гаранциите по член 6 в рамките на съдебен спор от гражданско-правен характер.

Съдът се основава на решението по делото „Сердал Апай срещу Турция“ (№ 3964/05, 11 декември 2007 г.). Ситуацията, която се разглежда в това дело, има известна разлика в сравнение с този случай и ние не споделяме някои хипотези, формулирани в него.

Когато съдебният спор е от гражданско-правен характер и неговият предмет не се отнася до упражняването на държавната власт или не поставя под съмнение специалната връзка на доверие и лоялност между държавния служител и държавата („Вилхо Ескелинен и други срещу Финландия“, параграф 62, цитиран по-горе), не трябва да отсъстват гаранциите за справедлив съдебен процес. В делото „Сердал Апай“ жалбоподателят напуска работа като магистрат по семейни причини и след това иска отново да бъде назначен като такъв. Предмет на делото „Сердал Апай“ е достъпът до държавна служба. Безспорно Конвенцията не гарантира правото на достъп до държавна служба. Трябва да се отбележи обаче, че в този случай става въпрос за освобождаване от длъжност и лишаване от правоспособност (тази забрана не се отнася за държавна служба; относно разликата между достъп и актуален статут вж. също така делата „Гласенап срещу Германия“ (28 август 1986 г., серия А, № 104) и „Вогт“, цитирано по-горе. В случая с извънсъдебно решение е било наложено наказание, което надхвърля рамките на държавната служба. Относно лишаването от правоспособност, решението на ВСС явно не се вмести в сферата на публичната власт. Относно освобождаването от длъжност, положението е сравнимо с обикновен трудов спор. По принцип няма основание при обикновените трудови спорове, като тези свързани със заплата, обезщетение и други права от този род, да не се прилагат гаранциите в член 6, параграф 1, поради специалния характер на отношението между държавния служител и държавата (делото „Вилхо Ескелинен“, цитирано по-горе, параграф 62). Разпространето по аналогия на съществуващо дерогиране, което би възстановило приложимостта на общото правило, не противоречи на заключението, формулирано в решението „Вилхо Ескелинен“.

Освен това, според решението „Вилхо Ескелинен“ (параграф 62), всяко дерогиране трябва да почива на обективни мотиви, свързани с държавния интерес. Трябва да се докаже не съществуването на специално отношение, а че основание за специфичното дерогиране са държавни (суверенни) интереси. Легитимно е държавата да налага на държавните служители задължението за дискретност, но от това не следва процедурата за разглеждане на твърдение за нарушение на това задължение да изключва гаранциите за справедлив съдебен процес. Дерогирането трябва да бъде аргументирано с обективни мотиви. Наличието на „обективни мотиви“ не се анализира в решението. Изглежда, че от нашата юриспруденция се очертава обща тенденция към липсата на изискване за такава аргументация. При отказ на правото на справедлив съдебен процес в дело от гражданско-правен характер това лишаване трябва да се тълкува като изключение и следователно трябва да се изисква от държавата да докаже, че дерогирането на член 6, параграф 1 от Конвенцията е основано на обективни мотиви, които истински и явно са свързани с държавния интерес.

Правителството не привежда никакъв мотив като основание за такова дерогиране и ние не можем да си представим какъв вид „легитимен интерес изискващ от тях [магистратите] специална връзка на доверие“ налага отказ от правосъдие, когато става въпрос за освобождаването от длъжност на магистрат. Все пак тази процедура по освобождаване от длъжност не е свързана с отзоваването на държавен служител, назначен по политически причини, по волята на изпълнителната власт. Всъщност независимостта и почтеността на съдебната система налагат точно обратното – защитата на справедливия съдебен процес от произвол, в



частност освобождаването от длъжност. Това дело не е свързано и с контрола върху специфичното упражняване на публичната власт. В гореспоменатите дела поне на пръв поглед съображенията за лоялност и други държавни интереси съставляват обективния мотив за отказа на защита по член 6 по искане на държавата, още повече че излагането на този мотив на първо място не премахва задължението, че той почива на обективни мотиви. Нека да уточним още веднъж, че освобождаването от длъжност на магистрат по причини, които не са свързани с упражняването на публичната власт, не влиза в тези категории.

Накрая в делото „Сердал Апай” Съдът преценява, че отговаря на допълнителен критерий, който е основание за лишаване на споровете от гаранциите за справедлив съдебен процес. Според турската конституция „решенията на Съвета не могат да бъдат обжалвани пред правораздавателните органи” (член 159). Според Съда вътрешното право на държавата изрично изключва достъпа до съд. Съдът преценява това съображение като решаващо и в този случай. И все пак тази разпоредба на Конституцията не изключва изрично съдебния характер на ВСС, тя постановява единствено, че решенията на ВСС подлежат на обжалване. Правителството признава, че ВСС има съдебен характер – той се позовава на съществуването на процедура за възражение срещу решенията на Съвета. Поне Комисията за разглеждане на възраженията се явява един вид съд.

Днешната тенденция в държавите членки на Съвета на Европа е съзвучна с това тълкуване. Ако в множество страни приложимата дисциплинарна процедура по отношение на магистратите не е съдебна в точния смисъл на думата, то тя е обградена с процедурни гаранции и именно по тази причина се квалифицира като квазисъдебна процедура. Когато тя не се счита за процедура със съдебен характер (като във Франция), съществуват процедурни гаранции<sup>1</sup>.

Според становището на Консултативния съвет на европейските съдии „намесата на независим орган съобразно процедура, която дава пълна гаранция за правото на защита, е от капитално значение за дисциплинарните въпроси”. Венецианската комисия споделя тази гледна точка<sup>2</sup>.

Терминът „съд” е този, който се използва в Конвенцията, следователно той има самостоятелен смисъл, който трябва да се установи при тълкуване на Конвенцията. „Същественото е, че Съдът не отдава голямо значение на наименованието на институцията, която функционира като съд. Приемливо е също така въпросният орган да изпълнява различни несъдебни функции.”<sup>3</sup> Наскоро Съдът прецени, че парламентарен орган може да отговори на условията, които дават възможност да му бъде присъдено качеството на съд („Савино и други срещу Италия”, № 17214/05, № 20329/05 и № 42113/04, параграфи 72-74, 28 април 2009 г.).

ВСС е съставен от съдии и е независим от други държавни органи.

Тъй като ВСС е съдът, създаден за целите на Конвенцията, нищо не води до изключване на гаранциите в член 6. Нарушенията на Конвенцията са резултат от факта, че въпреки че е съд, ВСС не е приложил правилата за справедлив съдебен процес в дело от гражданско-правен характер<sup>4</sup>.

---

1. Вж. Giuseppe Di Federico, *Accountability and Conduct: an overview*, in Anja Seibert-Fohr (ed.), *Judicial Independence in Transition: Strengthening the Rule of Law in the OSCE Region*. Springer, предстои издаването му.

2. Доклад за независимостта на съдебната система, част I: независимостта на съдиите, приет на 82-рата пленарна сесия на Венецианската комисия. (Венеция, 12-13 март 2010 г.)

3. Stefan Trechsel, *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford University Press, 2005, 48.

4. Радваме се, че в резултат от неотдавна направените изменения в турската Конституция се въвежда съдебен контрол върху решенията на ВСС. Става въпрос за законосъобразно решение с цел да се отговори на изискванията за процедурна справедливост, които преценихме за приложими, но това не е единственото решение (вж. по-горе). Имало е възможност да бъде съобразена вътрешната процедура на ВСС, като съд отговарящ на изискванията на член 6, без дори да се внасят изменения в Конституцията (вж. например процедурните гаранции във Висшия съдебен съвет в Италия (*Consiglio Superiore della Magistratura*)).